

М.В.Литвинчук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник – канд. пед. наук, Л.В.Старовойт

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Зараз, в епоху розвитку сучасного суспільства, особливо важливою є тема розвитку мовленнєвого потенціалу кожної людської особистості з раннього дитинства, тому проблема пошуку найефективніших засобів розвитку мовленнєвої компетенції дошкільників стоїть дуже гостро.

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку - процес важливий, але доволі складний і потребує великої клопіткої роботи. На розвиток особистості малюка впливають і оточення, і колектив, і, звичайно, навчальний процес дошкільного закладу, тобто те, чого навчають вихователі. Саме тому педагоги і повинні знати і використовувати величезний арсенал засобів розвитку мовленнєвої компетенції дошкільників.

Мета статті - довести важливість використання арсеналу засобів різних видів мистецтва (образотворчого, музичного, театрального) для розвитку в дітей дошкільного віку умінь спілкуватися, активізації їх словниково запасу, сприяння формуванню мовленнєвих умінь і навичок.

Виклад основного матеріалу. Життя дитини в ЗДО постійно наповнене спілкуванням з вихователем і товаришами. Спілкування - це специфічний напрям діяльності, спрямованої на погодження й об'єднання зусиль двох чи більше людей з метою встановлення взаємин і досягнення спільного результату. Якщо вихователь прагне, щоб діти спілкувалися, він має потурбуватися про виникнення потреб, які стимулювали б мовленнєві контакти, і зробити так, щоб ці контакти були мотивованими.

Як відомо, до основних засобів розвитку мовлення дітей дошкільного віку можна віднести спілкування малюків у різних напрямках їхньої діяльності (під час гри, виконання трудових доручень, сприймання довколишньої дійсності, ознайомлення дітей з художньою літературою, використання технічних засобів та різних видів мистецтва).

Особливо важливим засобом, який впливає на розвиток мовлення дітей є сприймання різних видів зображувального мистецтва - театру, кіно, діафільмів і діапозитивів, музичних композицій в аудіозаписі, дитячої літератури. Такий підсвідомий вплив посилюється почуттями, емоціями, переживаннями, які супроводжують сприймання будь-якого виду мистецтва [4, 10].

У поєднанні з умілим педагогічним впливом засоби мистецтва стають для дитини взірцями літературної мови, які вихованці переносять у самостійну мовленнєво-творчу діяльність. Вони використовують їх у сюжетних іграх, іграх-драматизаціях, дитячих концертах. Сприймання картини, предмета, твору прикладного мистецтва, візуальних технічних засобів завжди супроводжується репліками, обміном враженнями, запитаннями. Все це означає, що мистецтво виступає як стимул засвоєння мови. Цей пункт передбачає словесну інтерпретацію творів будь-якого жанру, а також словесне пояснення до нього.

Не секрет, що мовлення дітей дошкільного віку має відповідати певним вимогам. Серед них насамперед варто назвати змістовність дитячого мовлення. Побудувати розповідь чи правильно відповісти на запитання можна лише за умови відповідних знань про навколишню дійсність та вміння користуватися наявним у дитини словниковим запасом.

Важливою вимогою є послідовність і логічність викладу думок дітьми, тобто логічна і чітка побудова речень. Однією з вимог до мовлення дітей є його точність. Під цим поняттям розуміють уміння мовця обирати такі слова і словосполучення, які найбільше відповідають змісту. Точність вимагає граматичної правильності мовлення. Зрозумілість мовлення означає

його доступність для тих, до кого воно звернене.

Мовлення дитини в дитячому садочку має бути простим, з короткими фразами, правильним словниковим наголосом. Виразність - ще одна необхідна вимога до усного мовлення дітей, яка визначається тим, наскільки форма мови відповідає її змісту (інтонацією, гучністю, тембром і темпом мовлення).

Для того, щоб мовлення дошкільника відповідало всім вимогам літературної мови необхідно, щоб кожен малюк навчався на кращих зразках національної літератури чи фольклору, які і будуть показувати вихованцю взірцеві норми усної мови.

Найбільш дієвими в аспекті розвитку мовлення дітей засобами художнього слова є твори українських класиків, які не тільки мають дидактичний, повчальний потенціал, але і лінгвістичний. Немало таких творів в Василя Сухомлинського, Лесі Українки, Миколи Вінграновського, Олени Пчілки, Михайла Коцюбинського та інших не менш відомих письменників.

Художня література – це найважливіше джерело мовного розвитку для будь-якої дитини. Але її вплив багато в чому залежить від наявного рівня мовленнєвого розвитку, тому з дошкільниками прочитане належить не лише обговорювати, а й програвати – театралізація допомагає ненав'язливо донести до них дуже багато речей, які інакше не засвоюються або засвоюються вкрай важко.

Серед методів, які застосовуються в дитячих садках, є складання невеликих усних розповідей про твір живопису чи музичну композицію, переказ творів художньої літератури, вигадкування загадок про певний предмет на картині, словесні подорожі в світ твору (пісні, репродукції, казки, оповідання тощо), складання діалогів чи полілогів про твір того чи іншого мистецтва, коментоване малювання, створення абетки символів та інші.

Висновки. Отже, розвиток мовлення у дітей дошкільного віку передбачає використання різних методів і прийомів в їх постійному комбінуванні і ускладненні у відповідності до вікових та інтелектуальних особливостей вихованців. При цьому використання засобів різних видів і жанрів мистецтва є дуже доцільним, раціональним і ефективним, тому тема залучення дітей до мислення і сприймання творів прекрасного потребує подальшого дослідження і постійної апробації в дошкільних закладах України.

Література

1. Акулова О. В. Театралізовані ігри дітей // Дошкільне виховання, 2006. - N4.
2. Арушанова А. О. Організація діалогічного спілкування дошкільників з однолітками // Дошкільне виховання. - 2001. - N5. - с. 51-61.
3. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник А.М. Богуш. - К.: Редакція журналу «Вихователь-методист дошкільного навчального закладу». - 2012. – 28 с.
4. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / За ред. А. М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
5. Короткова Е. Л. Забезпечення мовленнєвої практики при взаємодії роботи над розвитком діалогічної та монологічної мови. // Хрестоматія з теорії та методики розвитку промови дітей дошкільного віку / Упоряд. М. М. Алксеева. - М., Академія, 1999. -с. 201-202.
6. Лісіна М. І. Розвиток спілкування дошкільнят / Під. Ред. А. В. Запорожця, М. І. Лисиной - М.: «Педагогіка», 1974/
7. Луценко І. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватись: Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. – К.: Світич, 2008. – 203 с.: іл. – (Бібліотечка журналу «Дошк. Виховання»). – Бібліограф.: С. 201–202.
8. Ушакова О. С. Розвиток мовлення дошкільника. - М: Вид-во інституту психотерапії, 2001. - 237с.